

Jaracz_3
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	obornicki	
Gmina	Rogoźno	
Miejscowość	Jaracz	

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	22.06.2013 r.	Miejsce wykonania	Dom informatora
Czas trwania	01:14:07	Forma i wielkość	Plik audio, 101 MB
Przeprowadzający	b.d.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
RO_JA_003	M	73 lata		
RO_JA_004	K	Ok. 70 lat		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Brak informacji.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	<p>RO_JA_003: Korea, to był Jaracz-Młyn. A Korea bo się tam kłócili. A z początku, to mówili Kąty na to, gdzie teraz jest Korea.</p> <p>RO_JA_004: tak, Jaracz-Kąty. Gdzie mieszkamy – na Kątach.</p> <p>RO_JA_003: a że taka nienawiść była tam to zrobili Koreę.</p> <p>RO_JA_004: Jest jeszcze Rożnowski Młyn.</p> <p>RO_JA_003: tam, gdzie jest teraz Monar; Fiduchy, Hejtka, to jest za mostem, po prawej stronie, bo po lewej jest elektrownia. Piłka-Młyn, tam kiedyś była Lechia, a teraz nie ma już nic. Młyna już nie ma, a był młyn Szwarka. To od właściciela też Szwarkowo nazywali. To był prywatny młyn. Cmentarz ponemiecki przy muzeum, ale zaniedbane. Smolarz.</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	RO_JA_003: rzeka Wełna.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	<p>RO_JA_004: czasami mówi się na kogoś w skróceniu.</p> <p>RO_JA_003: na nas czasem mówią, że my w Jaraczewie mieszkamy, a to przecież inna miejscowość.</p>
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	RO_JA_003: Przed mostem była droga na Kąty, zanim tą zwirownię zrobili. Tam był taki dąb i czeźnie, te torki takie czarne. I tam zawsze gadali, że o 24:00 tam jakiś pies z

		<p>łańcuchem lata. i niby tam kusiło.</p> <p>Jak tam się szło na Piłkę, do Szwarkowa się jechało to kiedyś jakieś Ruski chyba, jak wojsko nacierało to Niemcy się u Szwarkowej schowali, dużo ich zginęło i niby tam pochowani byli. Dużo było tych grobów, ale jak, ci i gdzie tam?</p> <p>Jak się jedzie do Rożnowa to był grób Ślązaka, jeszcze jest, ale zwłoki przenieśli do lasu. Przyszli do niego Ukraińcy chyba, zbóje grosze od tych Niemców, uciekał i jak przechodził przez rzekę to go zastrzelili.</p> <p>RO_JA_004: co roku jest pielgrzymka na te groby. Pięknie tam jest.</p> <p>RO_JA_003: zadaszanie do ołtarza jest, zadbane.</p>
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	<p>RO_JA_003: nie było żadnych uroczystości andrzejkowych.</p> <p>RO_JA_004: Były zabawy, ale nie z tym związane.</p>
2.	św. Marcina/11 listopada	RO_JA_004: nie było tego, człowiek mniej więcej pamięta i nie.
3.	Adwent	<p>RO_JA_003: ja sobie nie przypominam, żeby coś się działo.</p> <p>RO_JA_004: kiedyś dzieci nie chodziły z lampionami, to dopiero niedawno.</p>
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	RO_JA_003: to teraz ten nowy sołtys coś dla dzieci organizuje.
5.	Wigilia	<p>RO_JA_004: każdy rodzinie.</p> <p>RO_JA_003: do dziś chodzę z opłatkiem do zwierząt. Dla przyjemności mam konika, królika, 2 pieski i parę kurków.</p> <p>RO_JA-004: zawsze parkę świnek sobie bierzemy.</p> <p>RO_JA_003: ale tu gospodarzy nie ma, więc to już znikło. Sianko pod obrusem. Zawsze przyjeżdżają z Parkowa dzieci i biorą sianko bo nie mają skąd wziąć. Łamanie się opłatkiem, to wszystko jest.</p> <p>RO_JA_004: ryba, my makaron z makiem, takie kluseczki. Niektórzy bułkę z makiem, ale co kto tam lubi. Barszcz z uszkami, synowa robi.</p> <p>RO_JA_003: no karp musi być. Nie jest tak, że musi być 12, ale dużo jest. U nas dopiero po przyjściu z kościoła można zjeść mięso.</p> <p>RO_JA_004: to po pasterce dopiero jak się chce coś zjeść. Do dzieci zawsze Gwiazdor, a jak nie ma to pod choinkę.</p>

6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	RO_JA_004: od zawsze byliśmy nauczeni, że do kościoła i dzieci też mamy tak wychowane.
7.	Sylwester/Nowy Rok	RO_JA_003: u dzieci jesteśmy w Parkowie. Fajerwerki. RO_JA_004: ach, jak na to się patrzy, to takie piękne! (informatorka jest zachwycona fajerwerkami). Księdzu nawet wystawili furtkę. RO_JA_003: to dalej jest, to zawsze obie furtki razem zwiążuje RO_JA_004: to było i jest.
8.	Trzech Króli	RO_JA_003: w kościele to jest przedstawienie, przebierają się. Ale tu nie. RO_JA_004: okadza się i jest zwyczaj pisania. Było, jest i zawsze będzie.
9.	Kolędniczy	RO_JA_003: kiedyś ci przebrani kolędnicy chodzili. Nie pamiętam kiedy, ale pamiętam jak w tych kozuchach poprzebierani. Ale my kiedyś w muzeum mieszkaliśmy, z daleka od ludzi. RO_JA_004: i jasełka w szkole były. Wesolo było, parę razy te jasełki w szkole były.
10.	MB Gromniczej	RO_JA_004: to wszystko do kościoła. Dużo ludzi idzie z gromnicami i trzeba powiedzieć, że ta tradycja istnieje. Zapala się podczas burzy, to było, jest i będzie, już kupę lat.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	RO_JA_003: starsi tutaj już nigdzie nie skakają. Ale sołtys organizuje w świetlicy i ludzie się bawią. Powracają się te stare zwyczaje, bo kiedyś były często te zabawy. RO_JA_004: pączki się piecze, ta tradycja jest jeszcze.
12.	Topienie Marzanny	RO_JA_004: w szkołach, idą nad Wełnę. Nawet leśniczy z Wełny idzie z nimi. RO_JA_003: Muzeum też robi. Jak jest pogoda to przychodzą, a jak nie to nad staw w Parkowie.
13.	Środa Popielcowa	RO_JA_003: post ścisły, do kościoła się idzie. RO_JA_004: tradycja z popiołem jeszcze jest, ale dużo ludzi chodzi. RO_JA_003: i potem trzeba głowę myć (śmiech). Woreczki z popiołem się zaczepiało. RO_JA_004: a śmiechu było z tego! Takie dzieciaki małe teraz też to robią. RO_JA_003: szkoła przypomina teraz takie rzeczy. Nasz wnuk też ostatnio robił i ma ubaw, że staremu przyczepił na plecach.

14.	Śródpoście	RO_JA_004: nie słyszałam.
15.	Niedziela Palmowa	<p>RO_JA_004: Z drzew kotki.</p> <p>RO_JA_003: kiedyś w kościele był konkurs na dłuższą palmę, ale w tym roku nie było. Ale takie długie palmy! 4 metry miały! (Zachwył informatora na wspomnienie ubiegłorocznego konkursu).</p> <p>Jedną trzeba było zawsze zjeść.</p> <p>RO_JA_004: no jedna trzeba było zerwać z drzewa i zjeść. A mi tu palmy jeszcze stoją [w wazonie].</p> <p>RO_JA_003: nie całą gałązkę tylko jedno.</p> <p>RI_JA_004: to tak po prostu trzeba.</p>
16.	Triduum Paschalne	<p>RO_JA_003: święcenie potraw w Wielką Sobotę.</p> <p>RO_JA_004: to ksiądz przyjeżdża do szkoły tu. Kiedyś było przy krzyżu, bo świetlica była nieczynna, a teraz to jest w świetlicy.</p> <p>RO_JA_003: reszta obrzędów to w kościele.</p>
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>RO_JA_004: najpierw idziemy na rezurekcję i dopiero jak wrócimy to jest śniadanie. Szynka musi być, swoja. Rzeźnik robi, ale sobie zawsze uchwimy świnkę.</p> <p>RO_JA_003: na pokrzywach, na zbożu, bez chemikaliów żadnych. Jajko, szynka, kiełbasa, barszcz biały. Babka tak.</p> <p>RO_JA_004: baranka się robi. Ale babkę to już kupiłam, bo bym musiała i córce i wnuczce a już siły nie mam. Makowiec też i sernik.</p> <p>RO_JA_003: mamy jeszcze prawnuki i wnuka małego, to się zajączka robi. Gdzieś się szykuje.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	RO_JA_003: no to się leje.
19.	Zielone Świątki	<p>RO_JA_004: zawsze brzożki, ale mamy teraz tyle zielonego koło domu, że już nie trzeba.</p> <p>RO_JA_003: zawsze się po łabuzie szło, tatarak, ale mamy teraz tyle drzew.</p>
20.	Boże Ciało	<p>RO_JA_003: dzieci kwiatki sypią.</p> <p>RO_JA_003: tę brzożkę z Bożego Ciała też trzeba zerwać i do ogródka.</p> <p>RO_JA_004: że robaki nie przyjdą wtedy i na urodzaj, bo to z Bożego Ciała. Ten, co ma ogródek zabiera, bo to każdy chyba nie.</p>

		Procesja w Parkowie tak. Jest przez wieś, a jak jest zakończenie to wokół kościoła. Jednego roku jedna część Jaracza robi ołtarz, drugie roku druga część. Brzózkami się stroi, kwiatkami. Tu jest tyle brzózek, że można zawsze ustroić.
21.	św. Jana	RO_JA_004: mój tata był Jan to przychodzili rano mu śpiewać pod oknem. Kiedyś się przestrzegało, że nie wolno się kąpać, ale teraz jak jest ciepło to już się nie przestrzega.
22.	MB Zielnej	RO_JA_003: zawsze te zioła się zbiera i kwiaty i do kościoła do święcenia.
23.	MB Siewnej	RO_JA_003: to zboże do siania się zanoszą. To się dalej kultywuje. RO_JA_004: no to ziarno do siewu zanoszą do kościoła i ksiądz świeci. To jest taka ogólna msza i na tej mszy jest święcenie. To tak było, jest i nadal istnieje.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	RO_JA_004: no to już jest taka tradycja, że każdy na te swoje groby już idzie. RO_JA_003: wieczorem jest jeszcze zawsze różaniec na cmentarzu. RO_JA_004: zawsze jest tych wszystkich ludzi, że ojej. Każdy zadba na tych Wszystkich Świętych, chociaż to czasami aż przesada jest. Lepiej to rozłożyć, jak jest rodzina duża, to ktoś na imieniny zanieś, ktoś na urodziny, po co to na jeden dzień zanieść.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	RO_JA_003: Zawsze były zabawy wiejskie, bez przerwy. Ale jak była Ochotnicza Straż Pożarna to zawsze były zabawy w szkole, bo kiedyś tu była szkoła. Kiedyś były na powietrzu te majówki. RO_JA_004: były zabawy tu dość często w Jaraczu. Wesoło było kiedyś. RO_JA_003: ludzie byli dla siebie bardziej mili, ale źle tu się nie mieszka, świeże powietrze, woda, las, grzyby, ryby. (widać, że informatorzy z dużym sentymentem wracają wspomnieniami do dawnych, jak twierdzą, dużo weselszych lat. Wówczas, jak sami wspominają, było może biedniej, ale i tak weselej, a ludzie byli dla siebie bardziej życzliwi, było dużo wydarzeń aktywizujących społeczność, z konkretnych okazji, jak i bez nich.)
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	O_JA_004: no kiedyś właściwie to tak było, że dziecko do chrztu nie wychodziło, to było jak najszybciej ochrzczone. Teraz to czekają do pół roku i dziecko na ręce niosą, a tak było w poduszkach. Teraz jak się urodzi to ma objechane pół świata

		<p>zanim ochrzczą. Za naszych dzieci jeszcze się pilnowało.</p> <p>RO_JA_003: coś czerwonego we wózku, tak samo jak koń ma przy uzdeczce czerwoną wstążeczkę. Mój ma czerwony pomponik.</p> <p>RO_JA_004: no taka prawda jest.</p> <p>RO_JA_003: niby żeby ktoś nie oczarował.</p> <p>RO_JA_004: rodzice musieli być u spowiedzi.</p>
2.	Ślub i wesele	<p>RO_JA_003: no my jechali konikami.</p> <p>RO_JA_004: dzieciaki zatrzymują, to jeszcze jest do teraz.</p> <p>RO_JA_003: to chyba wszędzie jest. Jedni już się najedzą, a reszta jeszcze na drodze (śmiech).</p> <p>RO_JA_004: i to nie zginie. No młoda pani nie powinna iść do ślubu w ciąży, bo nie mogła mieć wianka i było widać, że już go straciła. Kiedyś dużo się tego przestrzegano, ale teraz to już nie ma. Ale jak kiedyś szła w ciąży to była najgorsza.</p> <p>RO_JA_003: oczepiny, kto pierwszy złapie wianek to za mąż wychodzi.</p> <p>RO_JA_004: polter to do dziś jest. Cała wieś, czasami nawet z muzyką przyjdą. To tam było, jest i będzie.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>RO_JA_003: kiedyś się z domu wychodziło. Nieboszczyk leżał w domu, na piasku, jak było gorąco to się piasek, wodę wkoło się obstawiało, bo on był wilgny wciąż i inne powietrze było. To z domu się wychodziło i szedł ten cały orszak..</p> <p>RO_JA_004: świnię było ubić bo tyle ludzi potem było.</p> <p>RO_JA_003: zasłaniało się okna, żeby było ciemno i lustra też. Sąsiedzi się na różaniec schodzili.</p> <p>RO_JA_004: teraz też jest ale w kaplicy.</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	<p>RO_JA_004: to tylko Kaminik.</p> <p>RO_JA_003: to na zabawach jego ojciec grał i to po nim chyba przejął. Na naszym weselu grał.</p>
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	RO_JA_003: Kiedyś się gotowało kulanki z korbola, ale teraz już nie.
III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	Brak informacji.

IV. Przejawy religijności tradycyjnej

1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	RO_JA_003: w Jaraczu i na Młynie jest krzyż. We wiosce i Rożnowo-Młyn. Kapliczek nie ma przydrożnych.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	RO_JA_004: nie ma.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	RO_JA_003: tu nie ma żadnych pamiątek.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	RO_JA_004: do Częstochowy, do Lichenia, do Gniezna, do Kościelnej Dąbrówki. RO_JA_003: to co roku. RO_JA_004: ale to sami, z rodziną.
6.	Lokalne odpusty	RO_JA_004: na Magdalenę i na Podniesienie Krzyża we Wełnie. I festyn jest. RO_JA_003: bo ksiądz zbiera na remont tego kościoła. Trzeci rok z rzędu jest. RO_JA_004: kiedyś te odpusty też były.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	RO_JA_004: dożynki są. RO_JA_003: co roku, ale w Parkowie, bo tutaj nie ma już gospodarzy. Kiedyś tak, ale to mówię teraz już nie ma żadnego gospodarza. RO_JA_004: wieńce plotą bo u nas też, co roku jest pleciony wieniec. Pani Bola plecie [Bolesława Myrda, RO_JA_002]. Trzech szło w delegacji i zanosili do kościoła. Od krzyża w Parkowie się ustawiają i bardzo dużo ich.
2.	Dni gminy/wsi	RO_JA_004: kiedyś tego nie było, ale teraz są dni wsi, Jaracza. RO_JA_003: Muzeum bardzo ładnie to robi.
3.	Lokalne festyny	RO_JA_003: co roku się teraz dużo dzieje bo i w muzeum [festyn młynarstwa] i koło szkoły jest Dzień Jaracza. RO_JA_004: to od niedawna jest.

4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.
----	---	------------------